

staande banden: Joden kregen hulp van niet-Joodse familieleden, van vrienden, van kennissen, van politieke of zaken-relaties. Maar het eerste duikadres behoefde niet het laatste te zijn; was er gevaar voor ontdekking, dan moest men verhuizen. Men kwam dan vaak bij vreemden terecht. Jonge Joodse kinderen werden daarentegen al van de zomer van '42 af systematisch juist bij vreemden ondergebracht. Het eerst gebeurde dat op 14 juli, de dag van de razzia in de Amsterdamse Jodenhoek en in Zuid. Een studente uit Utrecht die toen toevallig in Amsterdam was, nam met toestemming der ouders onmiddellijk negen Joodse kinderen mee naar Utrecht waar zij ze (de jongste was twee jaar) bij de moeder van de student Jan Meulenbelt onderbracht. Meulenbelt moest er op uit om nieuwe onderduikadressen te zoeken. Hij wendde zich voor dat laatste o.m. tot de hoofdassistent van het Criminologisch Instituut der rijksuniversiteit, dr. G. Th. Kempe, en deze adviseerde, het hulpwerk zo breed mogelijk op te zetten. Aldus geschiedde. Er werd in Utrecht een hoofdzakelijk uit studenten bestaand 'Kindercomité' gevormd; dat comité ging in alle delen des lands contacten leggen, vooral natuurlijk in Amsterdam: daar zouden de meeste kinderen die men wilde redden, vandaan moeten komen. Intussen was het vinden van de onderduikadressen slechts één probleem uit vele: men moest voor de ondergedoken kinderen ook bonkaarten verkrijgen. 'Normaal' kon dat niet langer – dan maar op andere wijze! Spoedig vond een Utrechtse studente er een dagtaak in om de distributiebureaus in kleine gemeenten af te reizen waar zij goedwillende ambtenaren bereid vond, haar de nodige bonkaarten te geven.¹ Er waren er steeds méér nodig. Het Kindercomité moest bonkaarten gaan bijkopen op de zwarte markt. Hoe aan geld te komen? Het Episcopaat sprong bij, zoals wij eerder al vermeldden, maar hoe lang zou men met zijn gift van f 12 500 kunnen uitkomen?

Wie met het illegale werk begon, viel van het ene probleem in het andere.

Gelijk gezegd: dit hoofdstuk is de plaats niet om dieper op die problemen in te gaan. Liever willen wij de lezer vragen, een moment terug te keren naar die gebeurtenis die wij zoëven slechts terloops vermeldden: dat negen Joodse kinderen uit Amsterdam door hun ouders meegegeven werden aan een

¹ Iedere burger bezat een distributiestamkaart. Bij die kaart behoorde een inlegvel en op een bonnetje van dat inlegvel verkreeg men periodiek een bonkaart voor levensmiddelen, waarbij dan in een vakje van de distributiestamkaart een teken gezet werd. Doken Joden onder, dan namen zij wel hun distributiestamkaart en inlegvel mee, maar hun bonkaart kwam alleen dan ter beschikking wanneer een ambtenaar bereid was, de kaart af te staan tegen inlevering van het bonnetje van het inlegvel zonder dat de stamkaart, zoals voorgeschreven was, door de houder getoond werd.